

Καλατις / Πανγαλία

Summary :

Καλατις е основан през 6 в. пр. Хр. На северозападния бряг на Pontus Euxinos или Черно море от елинската колония Хераклея понтика (Heraclea Pontica). Градът е добре укрепен и се развива като търговски и пристанищен център, свързан както с местното население, така и с другите елински градове по черноморското и източносредиземноморското крайбрежие. През 72 г. пр. Хр. е присъединен към Римската империя. Подложен е на чести нападения от готи, авари, славяни и др. Към края на 6 в. окончателно запада и се превръща в незначително пристанище за износ на жито.

Geographical Location

западния бряг на Черно Море

Historical Region

Понтос Евксинос

Administrative Dependence

Римски период: Мизия Инфериор, Ранновизантийски период: Малка Скития, Средновизантийски период: Тема Паристрион, Османски период: Каза Добруджа, днес: Румъния

1. Наименование

Καλατις е основан на северозападния бряг на Черно море (ант. Евксински Понт) между морето и езерото лиман. Силни земетресения обаче са потопили под водата голяма част от източната страна на античния град. Предполага се, че първоначално той се е наричал Acerbatis или само Serbatis. Зарегистрираните форми на селищното наименование на Καλατις са *Κάλλατις* и *Callatis* в ръкописни и каменни паметници от гръцки и латински произход. От края на XIV в. в италианските морски карти текстови портолани се появява наименованието Πανγαλία, Πανκαλία, Мангала (*Pangalia, Pankalia, Mangala*) и други подобни, като някъде по-късно се преобразуват в сегашното Мангалия (*Mangalia*) в Румъния.

2. Основаване. Античност

Основаването на тази колония се дължи на Хераклея Понтика, като първото конкретно сведение за Καλατις е във връзка с въстание срещу тракийски цар Лизимах през 313 г. пр. Хр. След неуспеха му една част от около 1000 жители напускат обсадения град с кораби и се заселват в Херсонес (до дн. Севастопол, п-в Крим, Украйна), в Боспорското царство. Останалата част от гражданите му влизат в икономически и политически взаимоотношения с местното заварено население. През 260 г. пр. Хр. Καλατις, заедно с Истрия водят неуспешна война с Византион за икономическа доминация над съседния град Томи (дн. Constanța). След втората половина на IV в. пр. Хр. Καλατις бележи значително развитие в социално, икономическо и културно отношение, което продължава през целия елински период. В резултат на търговската дейност на Καλατις, освен с вътрешността, силно се разширяват и връзките по море с Хераклея Понтика, Синоп, Атина и островите Родос, Тасос и др. Това се доказва от откритите многобройни амфори, керамика и монети. Тук сеченето на монети (бронзови, сребърни и златни) започва от кр. на IV в. пр. Хр. и продължава докъм средата на I в. сл. Хр. Надписите върху тях са на гръцки език и с изображения на Херакъл, главният бог на града, а също и на

Καλατис / Пангалия

Дионис, Аполон, Деметра, Кибела и дружи божества.

3. Римска епоха, Средновековие

През 72 г. пр. Хр. Καλατис е превзет от легионите на Марк Лукул, но окончателно е покорен през 29-28 г. пр. Хр. и присъединен към Римската империя, въпреки сключения съюз между тях, според свидетелството на каменен надпис. За кратко време градът е завладян от царя на гетите Бурбиста в средата на I в. На сечените монети вече се появяват образите на римските императори до времето на Филип Арабски (244-249), когато нападенията на готите разрушават града. От този момент Καλατис започва да бележи упадък, заедно с увеличаването на негръцкото му население.

Към края на VI в. градът вече е център на епископия, но поради придвижванията и нападенията на аварите и на славяните, престава да съществува със своята антична култура.

Постепенно градът обезлюдява и се превръща в незначително пристанище. От края на XIII в. до към XV в. е само междинна спирка на кораби и търговци на жито, предимно от Генуа. В документите от това време: мореплавателни карти, текстови портулани или наръчници по корабоплаване, регистри, договори и други, селището вече се споменава като Пангалия, преминало в сегашната Мангалия в Румъния.

4. Животът в Καλατис

По време на своето съществуване Античният Καλατис е бил управляван от народно събрание и съвет от колегия от магистрати, по подобие на останалите колонии в Черно море.

Селището е било защитено с крепостни стени, като първата е била построена към средата на IV в. пр. Хр. Втората е издигната отчасти върху първата по време на римския период в кр. на II в. и е имала три порти и четири квадратни кули. Освен стената е имало и насипен вал и ров. Останките на някога добре изграденото пристанище се намират вече под морската повърхност.

Извън градската стена са разположени много некрополи, в които са погребвани лица от гръцки, римски и местен произход. Едни от телата са положени в каменни гробници, други – в дървени саркофази или без тях, а при трети е извършено трупоизгаряне. Тук при разкопки са открити различни предмети, с които са били погребвани мъртвците, при което проличава и различния етнически състав на населението. В една скитска гробница през 1959 г. е открит част от папирус на гръцки език, който е единственият засега в тази част на Европа.

През средата на античния град е минавала главната улица, като от двете ѝ страни са били разположени големи обществени и частни сгради. Това личи по откритите тук и на изток извън стената многобройни мраморни колони, фризове, капители и каменни основи. Откритите керамични тръби говорят, че Καλατис е бил водоснабден.

След приемането на християнството, около III в. започва изграждането на базилики от ранновизантийски тип.

Все още, въпреки откритите подводни и наземни археологически обекти, материали и надписи (голяма част

Καλατις / Πανγαλία

съхранявани в местния музей) историята на града не е напълно изяснена.

Bibliography :

	Asdracha C. , "L'apport du témoignage épigraphique a l'histoire Médiévale de la Thrace", <i>Byzantinobulgarica</i> , 1981, 445-454
	Balard M. , "Les Génois et les régions bulgares au XIVe s.", <i>Byzantinobulgarica</i> , 7, 1981, 43-72
	Khristchev Kh., Georgiev V., Tchotchov S. , "Salt Production in Ancient Anhialo – Geological evidence", <i>Acta Thracia Pontica I, Premier symposium international – Sozopol 1979</i> , Sofia 1982, 201-206
	Koledarov P. , "West Black sea coast ports in the late middle ages (14th-16th c.) listed on nautical charts", <i>Études historiques</i> , 5, 1970, 253-254
	Laiou A.E. , "Byzantium and the Black Sea, 13th-15th c.: Trade and the Native Populations of the Black Sea Area", Fol, A.N. (ed.), <i>Bulgaria Pontica Medii Aevi 2</i> , Sofia 1988, 164-201
	Milanova A. , "Le renouveau urbain en Bulgarie sous la domination Byzantine (fin Xe-fin XIIe s.): Le cas des villes antiques", <i>Studia Slavico-byzantina et mediaevalia europensia</i> 8, 2004, 189-213
	Todorova E. , "Medieval Genoese nautical cartography on the west Black Sea coast", <i>Études balkaniques</i> , 2, 1981, 118-131
	Todorova E. , "One of the Black Sea Routes, 13th-15th c.", <i>Le pouvoir central et les villes en Europe de l'Est et du Sud-Est du XVe siècle aux débuts de la révolution industrielle: Les villes portuaires</i> , Sofia 1985, 156-162
	Velkov V. , <i>Roman Cities in Bulgaria. Collected Studies</i> , Amsterdam 1980
	Димитров М. , "Ранновизантийски укрепления по Западния бряг на Черно море V-VII век", <i>Добруджа 2</i> , 1985, 120-128
	Коледаров П. , <i>Политическа география на средновековната българска държава, 1-2</i> , София 1979, 1989
	Рашев Р. , "Първото българско царство и морето", <i>Средновековна България и морето</i> , Варна 1982, 47-56
	Avram A. , <i>Inscriptiones Scythiae Minoris Graecae et Latinae, III Callatis et territorium</i> , Bucarest – Paris 1999
	Avram A. , "Untersuchungen zur Geschichte des Territoriums von Kallatis in griechischer Zeit", <i>Dacia</i> , 35, 1991, 103-138
	Beševliev B. , "Die italienische und osmanische Seekartographie des Westküste des Schwarzen Meeres bis 18 Jh", <i>Bulgaria Pontica Medii Aevi 2</i> , Sofia 1988, 666-689

Καλατις / Пангалия

	Canarache V., Rădulescu A. , <i>Callatis</i> , Constanța 1986
	Cosma V. , "Prosperări arheologice submarine (Callatis)", <i>Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice</i> , 42, 1971, 31-38
	Ditten H. , "Die Veränderungen auf dem Balkan in der Zeit vom 6. bis zum 10 Jh. Im Spiegel der veränderten Bedeutung von "Thrakien" und der Namen der Provinzen der Thrakischen Diözese", <i>Byzantinobulgarica</i> , 7, 1981, 157-180
	Eskenasy V. , "Izvoare cartografice medievale despre teritoriul românesc", <i>Revista de istorie</i> , 33: 4, 1980, 120-128
	Martin-Hisard B. , "La domination byzantine sur le littoral oriental du Pont Euxin (milieu du VIIe-VIIIe siècles)", <i>Byzantinobulgarica</i> , 7, 1981, 141-156
	Petropoulos E.K., Grammenos D.V. , <i>Ancient Greek Colonies in the Black Sea</i> , Thessaloniki 2003
	Pippidi D.M. , "În jurul papilor de la Derveni și Callatis", <i>Studii Clasice</i> , 9, 1967, 203-220
	Pistarino G. , "Le fonti Genovesi per la storia del Mar Nero", <i>Byzantinobulgarica</i> , 7, 1981, 68-72
	Popescu-Spineni M. , <i>România în izvoare geografice și cartografice (Din antichitate până în pragul veacului nostru)</i> , București 1978
	Preda C. , "Archaeological discoveries in the greek cemetery of Callatis (IVth-IIIrd centuries before our era)", <i>Dacia</i> , 5, 275-304
	Bitoleanu I. , <i>Istoria românilor dintre Dunăre și Mare: Dobrogea</i> , București 1979
	Scarlat C. , "Portul antic Callatis. Cercetări de arheologie submarina", <i>Acta Musei Napocensis</i> , 10, 1973, 529-540
	Todorova E., Mitchkovska P. , <i>Bibliografia delle fonti e delle ricerche sui rapporti tra Genova e le regioni del Mar Nero durante il medioevo</i> , Sofia 1982
	Vulpe A. , "La limite méridionale de la province romaine de Scythie", <i>Studia balcanica</i> , 1 Recherches de Géographie historique, 1970, 43-77
	Vulpe A. , "Deux terres cuites grecques de Callatis", <i>Dacia</i> , 5-6, 1938, 329-340
	Angelov D. , "Wichtigste Momente in der politischen Geschichte des Schwarzmeergebietes vom 4. bis zur Mitte des 15. Jh.", <i>Byzantinobulgarica</i> , 7, 1981, 25-42

Webliography :

Deux terres cuites grecques de Callatis
<http://www.cimec.ro/Arheologie/dacia.digital/1938-5-6/imagepages/image194.html>